

Na Jurjevo.

(Belokranjski narodni običaj.)

Lepo vreme se je naredilo, Jože,“ je rekel Kovačev Juri svojemu sosedu.

Jože je vzel iz ust vivček, puhnil oblak dima in se nasmehnil: „I, saj je že čas! Danes je sveti Juri. Lej ga, lej, pa tvoj god je; se še nisem domislil takoj. No, Bog ti daj, česar si sam najbolj želiš! No tvoj patron, sveti Juri, vselej v zelenje pokrije njive in travnike.“

„No, Bog ti plati za voščilo! Pa srečno; moram iti v hosto, nekaj najetih imam, grabijo listje.“

„Srečno, no,“ je še rekel Jože in šla sta moža vsaksebi.

Pod košato lipo sredi vasi Griča so se pa zbrali Čuječev Matijček, velikaš in vodja vaške dece, Podlipnikov Francek, Neralov Tone, Lozarjev Janezek in Lukčev Miha, sama živa rdečelična deca mirne vasice. Manjše otroke so spodili proč, ker so se morali nekaj važnega domeniti. Matijček je moško in ponosno pogledal po tovariših in rekel: „Da je danes sv. Juri, veste menda vsi. Zato se moramo dogovoriti, kako bomo peljali zelenega Jurija.“

„Saj res, saj res! Ti boš zeleni Juri, ker si najstarejši,“ so veselo vzklikali otroci.

In spet je začel Matijček važno: „Jaz sem torej zeleni Juri. Peljala me bosta ti, Francek in Tone, ki sta za mano najstarejša; Lozarjev Janezek bo pobiral, Lukčev Miha bo nosil pa bandero!“

Tako je rekel Matijček, in bilo je kakor pribito. Morda bi bil taalioni rad ugovarjal, a nihče se ni upal nasprotovati Matijčetu, ki je bil vedno vodja griških otrok in ki je imel tudi precej močne roke.

„Ti, Janezek, steci brž domov in dōbi kako košarico; tukaj te počakamo,“ je velel Matijček, in Janezek je že stekel domov.

„Kam bomo pa šli Jurija napraviti?“ vpraša Tonček.

„V Baričevi lozi rastejo lepe breze,“ se oglasi Francek in zvedavo pogleda Matijčeta, če bo zadovoljen.

„Tja je predaleč; pojdimo rajši v Kraljevsko lozo; tudi tam so lepe breze,“ je velel Matijček. Medtem je tudi Janezek že prišel, in petorica, pred njimi seveda Čuječev Matijček, je odšla v log.

Prišli so v Kraljevsko lozo, kjer rastejo vitke, zelene breze.

Matijček in Janezek sta začela lomiti zelene vejice z brez, narezala sta vitkih trtic in jih uvila; Janezek pa si je ovil vso torbico v zelenje. Francek in Tone sta poiskala mužne leskovine, snela lub in ovila vsak svoj dolgi rog. Miha pa si je urezal dolgo in precej močno palico z lepim rdečim pipcem, — ki so mu ga prinesli ded s sejma iz Metlike, — jo lepo opisal in orisal, spletel zelen brezov venec, ga privezal vrhu palice, in bandero je bilo narejeno.

Sedaj so začeli opravljati zelenega Jurija. Vsega od nog do glave so ovili z uvitimi trticami. Za nje pa so zatikali nalomljene vejice, da se Matijček ni prav nič videl iz zelenja.

Tako je bil zeleni Juri opravljen.

„Ali je vse dobro?“ je vprašal Matijček.

„Vse, vse,“ so mu odgovorili.

„Torej lahko gremo; preden pridemo v vas, bo solnce že blizu zahoda; saj je že sedaj komaj za moža visoko nad Poljansko goro.“

Uvrstili so se. Prvi Miha z banderom, za njim Janezek s svojo zeleno opleteno torbico, nazadnje zeleni Juri, na vsako stran njega trobentača Francek in Tone, ki sta peljala Matijčka, zelenega Jurija, vsak za eno roko. Trobentača sta zatrobila v svoja dolga rogova, ostali so pa vriskali.

Tako je prišla procesija v vas. Najprvo so se ustavili pred Vidoševo hišo. Trobentača sta trikrat zatrobila, nato pa so vsi zapeli:

„Tu smo vam pripeljali
zelenega Jurija.
Cel dan smo ga iskali,
pa komaj smo ga našli
pod brezico srebrno.
On dobro srečo nosi,
in dobro letino,
da vam rodilo bode polje,

oj žitno polje, vinske gore!
 Dajte mu, dajte,
 dajte mu pogače,
 dajte mu krače,
 dajte mu groš
 al tri jajca, hej!“

Zaslišala jih je Vidoševka, stopila na prag in se zasmehljala. Ko so odpeli, je odtrgala zelenemu Juriju vejico in jo zateknila pod streho. Nato pa je odprla omaro in prinesla tri bela jajčka in jih dala Janezku, posegla pa je tudi v žep, in svetel grošek je padel v globoko Janezkovo malho.

Zahvalili so se, trobentača sta zatrobila in odšli so k sosedu. Zopet so zapeli, zopet dobili, zatrobili in šli. Tako so obrali vso vas. Povsod je bila bira precej dobra. Janezkova košarica je bila skoraj polna, in tudi v žepu je bilo nekaj svetlega; v Janezkovem žepu ni bilo še nikdar toliko groškov kot danes. Povsod so dobili, samo Jagrovka, skopa žena, ki se je preselila oddrugod v Belo Krajino, jim ni hotela nič dati.

Pa ena slaba hiša pri tolikem številu dobrih nas ne more spraviti ob dobro voljo, so si mislili in radostno korakali dalje.

Mrak je že bil, ko so prišli na konec vasi. Tu so odvili zelenega Jurija, in spet je stal Matijček v pravi svoji podobi sredi dečadi.

Sedaj so začeli deliti dari. Po stari pravici je dobil zeleni Juri šestnajst jajc, trobentača pa vsak po dvanajst; tisti pa, ki je nosil bandero, pa osem, a poberač šest. Še dva jajčka, ki sta preostala, je prisodil Matijček poberaču Janezku, ki jih je po postavi dobil samo šest. Denar so si pa razdelili enakomerno.

Bogumil Gorenjko.

